

НАВЧАЛЬНИЙ ПОСІБНИК

ПРОБЛЕМИ РОЗСЛІДУВАННЯ ЕКОНОМІЧНИХ ЗЛОЧИНІВ

ЮРІНКОМ ІНТЕР

УДК 343.37:343.132](075.8)
ББК 67.411я73+88я73
П58

Рецензенти

Лисенко В. В., доктор юридичних наук, професор,
Перший заступник начальника НДЦ Університету ДПС України;
Цимбал П. В., доктор юридичних наук, професор,
завідувач кафедри кримінального процесу Університету ДПС України;
Бояров В. І., кандидат юридичних наук, доцент,
професор кафедри кримінального процесу Академії адвокатури України

Автори

Попович В. М. — доктор юридичних наук, професор,
професор кафедри кримінології
та міжнародного кримінального права
Ужгородського національного університету,
заслужений юрист України;
Попович М. В. — адвокат, пошукач наук. ступ.
кандидата юридичних наук

*Рекомендовано до друку
Вченою радою Ужгородського національного університету
(протокол № 2 від 26 лютого 2015 р.)*

784501

Відтворення всієї книги чи якої-небудь її частини
будь-якими засобами або в якій-небудь формі, у тому числі в Інтернеті,
без письмового дозволу видавництва забороняється

ISBN 978-966-667-644-6

© В. М. Попович,
М. В. Попович, 2016
© Юрінком Інтер, 2016

Зміст

Введення в спецкурс.....	9
--------------------------	---

МОДУЛЬ 1 ЗАГАЛЬНА ЧАСТИНА

Розділ 1

Співвідношення понять «економічні злочини» та «злочини у сфері економіки»: особливості вчинення, проблеми виявлення та розслідування економічних злочинів	22
---	----

Тема 1.1. Загальна характеристика понять «економічні злочини» та «злочини у сфері економіки» в системі науки навчального курсу «Проблеми розслідування економічних злочинів»	22
---	----

§ 1.1.1. Система науки спеціального навчального курсу «Проблеми розслідування економічних злочинів»	22
--	----

§ 1.1.2. Етапи та технологічні особливості відтворення сучасних криміногенних процесів у сфері економіки як етимологічна основа формування понять «економічні злочини» і «злочини у сфері економіки»: співвідношення та структуроутворюючі елементи цих понять	27
--	----

§ 1.1.3. Функціональні, фінансово-правові, кримінально-правові та предметно-галузеві елементи змісту понять «економічні злочини» та «економічна злочинність»	37
Запитання і завдання для самоконтролю знань	42
Рекомендована література.....	44

Тема 1.2. Особливості вчинення, негласна слідча та оперативно-пошукова діяльність щодо виявлення, документування та розслідування економічних злочинів за старим та новим КПК України	46
--	----

§ 1.2.1. Особливості вчинення, виявлення, документування і попередження економічних злочинів як складові процесу розслідування за старим та новим КПК України	46
---	----

§ 1.2.2. Суб'єкти виявлення, документування та розслідування злочинів за старим та новим КПК України	53
---	----

§ 1.2.3. Негласна слідча (розшукова) й оперативно-пошукова діяльність та стадія дослідчої перевірки як технологічно-необхідні складові процесу виявлення високолатентних економічних злочинів.....	60
---	----

§ 1.2.4. Підсумкова характеристика проблем системного виявлення латентних економічних злочинів, порушення норм Конституції України, принципу презумпції невинуватості та теорії правотворення і правозастосування	71
<i>Запитання і завдання для самоконтролю знань</i>	79
Рекомендована література	84

Розділ 2

Доказування, докази, джерела доказів, суб'єкти збирання, перевірки та оцінки доказів на різних стадіях досудового розслідування економічних злочинів	86
---	----

Тема 2.1. Загальна характеристика дослідчої перевірки, доказів, класифікація видів та підвидів джерел доказів, доказування як складових процесу розслідування економічних злочинів	86
---	----

§ 2.1.1. Загальна характеристика понять «розслідування», «доказування», «докази», «джерела доказів», «класифікація видів та підвидів джерел доказів» при розслідуванні економічних злочинів	86
§ 2.1.2. Співвідношення принципів доказування, законності та презумпції невинуватості при розслідуванні кримінальних справ	94
§ 2.1.3. Технологічні взаємообумовлення процесу дослідчої перевірки, досудового слідства та доказування при розслідуванні економічних злочинів	104
<i>Запитання і завдання для самоконтролю знань</i>	111
Рекомендована література	118

Тема 2.2. Загальна характеристика видів та підвидів джерел доказів як процесуальна форма фіксації доказів	120
--	-----

§ 2.2.1. Загальна характеристика показань потерпілого, підозрюваного, обвинуваченого та висновку експерта як джерела та процесуальної форми фіксації доказів при розслідуванні економічних злочинів	120
§ 2.2.2. Показання свідка як джерело та процесуальна форма фіксації доказів, їх особливості при розслідуванні економічних злочинів	125
§ 2.2.3. Речові докази, документи та протоколи слідчих дій як джерела та процесуальні форми фіксації доказів при розслідуванні економічних злочинів	129
§ 2.2.4. Процесуальні рішення та форми фіксування кримінального провадження	133
<i>Запитання і завдання для самоконтролю знань</i>	136
Рекомендована література	139

Тема 2.3. Висновок експерта, традиційні та нові види експертиз як джерело доказів при розслідуванні економічних злочинів	141
---	-----

§ 2.3.1. Висновок експерта як джерело та процесуальна форма фіксації доказів при розслідуванні економічних злочинів	141
---	-----

§ 2.3.2. Традиційні та нові види експертиз, підстави і порядок їх призначення та проведення при розслідуванні економічних злочинів.....	146
§ 2.3.3. Тенденції щодо виникнення нових видів експертиз	149
<i>Запитання і завдання для самоконтролю знань</i>	152
Рекомендована література	153

Розділ 3

Економіко-кримінологічний моніторинг як методологічна сукупність методів, методик і технічних прийомів прогнозування, виявлення та підвищення ефективності розслідування економічних злочинів	154
--	-----

Тема 3.1. Економіко-кримінологічний моніторинг: поняття, методологічна сутність, гносеологічне та праксеологічне значення для прогнозування, виявлення, документування і розслідування економічних злочинів	154
--	-----

§ 3.1.1. Поняття, предмет, мета, теоретичне та практичне значення економіко-кримінологічного моніторингу (далі — ЕКМ).....	154
§ 3.1.2. ЕКМ, його методологічна сутність, структура, складові елементи та функціональні можливості щодо виявлення, кримінально-процесуальної та криміналістичної фіксації доказів про вчинення економічних злочинів	161
§ 3.1.3. Класифікатор-матриця ЕКМ як методологічна сукупність методів, методик і технічних прийомів дослідження економічних відносин та засіб виявлення й розслідування економічних злочинів.....	165
<i>Запитання і завдання для самоконтролю знань</i>	182
Рекомендована література	182

МОДУЛЬ 2

ОСОБЛИВА ЧАСТИНА

Введення в Особливу частину спецкурсу «Проблеми розслідування економічних злочинів»	183
--	-----

Розділ 4

ЕКМ банківських, зовнішньоекономічних та податкових відносин як об'єкта злочинного посягання, виявлення та розслідування економічних злочинів	187
--	-----

Тема 4.1. ЕКМ банківської системи як засобу попередження, вчинення, виявлення та розслідування економічних злочинів	187
--	-----

§ 4.1.1. Загальний огляд банківських операцій, їх роль у попередженні, вчиненні, виявленні та розслідуванні економічних злочинів.....	187
---	-----

§ 4.1.2. Загальна характеристика бухгалтерського обліку та структури плану рахунків у банках як об'єкта злочинного посягання, засобу вуалювання, виявлення та розслідування економічних злочинів	193
§ 4.1.3. ЕКМ позабалансових рахунків банків як засобу вчинення злочинів щодо коштів і цінностей, врахованих на цих рахунках	195
§ 4.1.4. ЕКМ банківських операцій як об'єкта злочинного посягання, засобу вуалювання, виявлення та розслідування економічних злочинів	199
§ 4.1.5. ЕКМ банківських розрахункових документів як засобу попередження, вчинення, вуалювання, виявлення та розслідування економічних злочинів	208
<i>Запитання і завдання для самоконтролю знань</i>	220
Рекомендована література	221

Тема 4.2. ЕКМ способів вчинення, проблем виявлення та розслідування основних і допоміжних економічних злочинів у сфері кредитно-розрахункових операцій

§ 4.2.1. Класифікація, тактика виявлення та розслідування основних та допоміжних економічних злочинів у сфері кредитних та розрахункових операцій	222
§ 4.2.2. Способи вчинення, тактика виявлення та розслідування економічних злочинів, вчинених з використанням технологій кредитних операцій	226
§ 4.2.3. Способи вчинення, тактика виявлення та розслідування економічних злочинів, вчинених з використанням технологій безготівкових розрахункових операцій	234
§ 4.2.4. Способи вчинення, тактика виявлення та розслідування економічних злочинів, вчинених з використанням незабезпеченого платіжного доручення СПД та підробленого кредитового авізо банку	239
§ 4.2.5. Способи вчинення, тактика виявлення та розслідування економічних злочинів, вчинених з використанням незабезпечених чекових книжок	246
<i>Запитання і завдання для самоконтролю знань</i>	250
Рекомендована література	251

Тема 4.3. Способи вчинення, тактика виявлення та розслідування економічних злочинів, вчинених шляхом комбінування банківських розрахункових документів та використання сучасних інформаційних технологій

§ 4.3.1. Способи вчинення, тактика виявлення та розслідування економічних злочинів, вчинених з використанням технологій безготівкових розрахунків за допомогою чекових книжок у комбінації з кредитовими та дебетовими авізо	252
§ 4.3.2. Способи вчинення, тактика виявлення та розслідування фактів утворення (намівання) фіктивної безготівки	

з використанням незабезпечених чеків та інших платіжних документів під виглядом їх переказу за межі країни.....	257
§ 4.3.3. Способи вчинення, тактика виявлення та розслідування економічних злочинів, вчинених з використанням акредитива та векселя	261
<i>Запитання і завдання для самоконтролю знань</i>	<i>264</i>
<i>Рекомендована література</i>	<i>265</i>
Тема 4.4. Суб'єкти і способи вчинення, проблеми виявлення, кваліфікації та розслідування злочинів у сфері інформаційних технологій	
§ 4.4.1. Загальна характеристика та класифікація осіб — суб'єктів чинення економічних злочинів у сфері інформаційних технологій	266
§ 4.4.2. Способи вчинення, тактика виявлення та розслідування злочинів, вчинених з використанням пластикових карток та інших інформаційних технологій	271
§ 4.4.3. Проблеми виявлення, кваліфікації та розслідування економічних злочинів у сфері інформаційних технологій	281
<i>Запитання і завдання для самоконтролю знань</i>	<i>288</i>
<i>Рекомендована література</i>	<i>288</i>

Розділ 5

ЕКМ системи оподаткування як чинника ухиленя від сплати податків, відтворення корупції, службових підроблень та незаконного видучення бюджетних коштів при відшкодуванні ПДВ.....	289
§ 5.1. Кумулятивна модель системи оподаткування в контексті вимог статей 23 та 23¹ Кримінально-процесуального кодексу України 1960 р. щодо усунення причин та умов учинення податкових злочинів	289
§ 5.2. ЕКМ структури податкових відносин як предмет класифікації основних, допоміжних та супутніх злочинів, притаманних сфері оподаткування.....	299
§ 5.3. Найбільш розповсюджені способи ухиленя від сплати податків, зборів та обов'язкових платежів	303
<i>Запитання і завдання для самоконтролю знань</i>	<i>311</i>
<i>Рекомендована література</i>	<i>312</i>

Розділ 6

ЕКМ зовнішньоекономічної діяльності як сфери вчинення, виявлення, документування і розслідування економічних злочинів.....	313
§ 6.1. Загальна характеристика проблем правового регулювання ЗЕД як сфери вчинення, виявлення та розслідування економічних злочинів.....	314
§ 6.2. Загальна класифікація злочинів, притаманних сфері зовнішньоекономічної діяльності.....	323

§ 6.3. Способи вчинення, тактика виявлення та порядок кваліфікації привласнень та деяких інших злочинів, притаманних експортно-імпортним операціям	326
§ 6.4. Способи вчинення, тактика виявлення та порядок кваліфікації злочинів, притаманних операціям з давальницькою сировиною	331
§ 6.5. Способи вчинення, тактика виявлення та порядок кваліфікації податкових злочинів, притаманних експортно-імпортним операціям.....	335
§ 6.6. Економіко-кримінологічний моніторинг інших видів зовнішньоекономічної діяльності як сфери вчинення, виявлення та розслідування економічних злочинів, корупції та хабарництва	343
<i>Запитання і завдання для самоконтролю знань</i>	<i>349</i>
Рекомендована література	350